

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Merkezi
III. Uluslararası Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî
Sempozyumu

(30-31 Ekim, 2009, Üsküp / Scopje)

HACI BEKTAŞ VELÎ'NİN
TARİHSEL KİMLİĞİ, DÜŞÜNCE
SİSTEMİ ve ETKİLERİ

Editörler

Doç. Dr. Gıyasettin AYTAS
Yrd. Doç. Dr. Yusuf DOĞAN
Arş.Gör. Deren Başak AKMAN YEŞİLEL

BEKTAŞİLİKTE DERGÂHIN YERİ, KONUMU VE ÖNEMİ

The Place, Position and Importance of Dergâh in Bektashism

Doç. Dr. Özgür SAVAŞCI

ÖZET

Dergâh kavramı, İslam'ın Horasânî yorumu olan Bektâşilikte merkezî bir konumda olup her şeyden önce "inancın öğrenildiği yer ve ortam" anlamına gelmektedir. Bu anlamıyla Sünnî İslam'ın geleneksel "medrese" kavramına karşılık olduğu düşünülebilir. Dergâh kavramı ikinci anlamıyla "inancın uygulandığı mekân" olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ilk iki anlamıyla dergâh, inancın öğrenildiği ve yaşama geçirildiği her türlü mekânı kapsayabilir. Üçüncü anlamıyla ise dergâh, Bektaşiliğe adını vermiş olan Pîr-i evvel'in türbesinin bulunduğu yerdir ki, burası Asitane veya Pîr Evi adıyla dünyadaki bütün Bektaşilerin merkezidir. Bektaşiliğin ruhani önderi dedebaba, aynı zamanda "Pîr Evi (veya Asitane) Postnişini" unvanını taşır.

Anahtar Kelimeler: Bektaşilik ritüelleri, dede, baba, dedebaba, Bektaşilikte seçim

ABSTRACT

The concept "dergâh" has a central place in Bektashism, Khrosani interpretation of Islam. It means the place and atmosphere in which belief system is learned. In that sense, we can say that it is equal to medrese in Sunni Islam tradition. The second meaning of this concept is that it is the place where this belief system is put into practice. In these two definitions, dergâh can be any place where belief system is learned and put into practice. The third meaning of dergâh is that it is the place where the tomb of Pir-i evvel, who named Bektashism, locates. This place is called Asitane or Pir evi and it is the center for Bektashis in all over the world. The spiritual leader of Bektashism, dedebaba, has the Pir house postnişin. That is to say, he is the head of the dervish lodge.

Key Words: Rituals in Bektashism, dede, baba, dedebaba, election Bektashism

Cumhuriyet öncesi dönemde Bektaşiler tekkeler çevresinde örgütlenmiştir. Bu tekkelerin büyük olanına dergah denir ki, Farsça kökenli olan bu sözcük “kapı eşiği” anlamına gelir. Tekkelerin küçük olanlarına eskiden, yani cumhuriyet öncesinde zaviye adı verilirdi. Zaviye, genel anlamında “köşe”, özel, yani terimsel anlamda ise “açı” demektir. Bütün zaviye, tekke ve dergâhların bağlı bulunduğu ana dergâha Pîr Evi veya Âsitâne denir ki, bu da, hepimizin bildiği gibi Nevşehir ili Hacibektaş ilçesinde bulunan, Yolumuza ismini veren Serçeşmemiz Hz. Hünkâr Bektaş Velî'nin türbesinin bulunduğu dergâhtır.

Tekke ve dergâhlar, 1826 öncesine kadar Bektaşilerin örgütlenmesinde, inancın öğretilmesi, yaşanması ve yaşatılmasında olduğu kadar, uygulanması ve kuşaktan kuşağa aktarılmasında da çok önemli rol oynamışlardır.

Sosyal ve dinlenme tesislerinin olmadığı, otel zincirlerinin bulunmadığı o çağlarda dergâhlar; sadece Bektaşi olanlara değil, halkın tümüne, dergâha herhangi bir şekilde yolu düşen herkese (âyende ve revendeye) hizmet vermiştir¹. Öyle ki 1826 öncesi dergâhlar aynı zamanda birer hayır kurumu olarak da işlev görmüş dersek abartıya kaçmış olmayız. Örneğin her 36 kilometrede bir bir tekke ya da dergâhın bulunması, (ki bu mesafe o zamanlar için yaya bir kişinin bir günde katdebileceği bir uzaklıktır) insanların bir dergâhtan bir dergâha ülkeyi gezebilme olanağına sahip olması bunun açık bir kanıtıdır².

Dünyanın hemen her yerinde bulunan Bektaşi tekkelerinin merkezi olan Pîr Evi veya Âsitâne'nin başında Dedebaba diye anılan kişi bulunur. Halifebabalar, Dedebaba'yı temsil eder. Örgütlenme böylece baba, derviş, muhib diye sıralanır.

1826 tarihine kadar Aleviler, Bektaşi tekkelerinin çevresinde yaşıyorlardı. Tekrar edeyim, çünkü Anadolu'nun her yanında, 36 km'de bir, bir Bektâşi tekkesi veya zâviyesi vardı. II. Mahmud'un kıyımından sonra Bektaşiler ile Alevilerin, yani köy Bektaşilerinin bağı kopmuştur. Bu boşluk, adına *ocak* denilen dedeler tarafından doldurulmuştur. Ama bu dedeler, yani ocaklar arasında da bir örgütlenme vardır. El ele el Hakka ilkesi gereğince bütün ocaklar birbirlerine bağlanmıştır ve bütün yollar sonunda Âsitâne'ye, yani Hz. Pîr'e çıkar.

“Bektaşi tekkelerinde padişah ile sıradan bir insan; örneğin bakan ile odacı; genel müdürle, onun buyruğundaki sıradan görevli, çok zengin tüccar ile küçük esnaf; entelektüel aydın ile okuryazar olmayan, tam anlamı ile eşit olarak, yan yana ve diz dize otururlardı. Bunlar aynı sofrada oturur, karşılıklı sevgi ve saygı sınırları içinde, eşit olarak dağıtılan yemekleri yerler, eşit olarak dağıtılan demleri (içkileri) tüketirler ve hep birlikte nefesler söylerlerdi.” [Şakir Keçeli]

1 Bu husus, günümüzde bile Bektaşi babalarına verilen icazetnamelerde bu şekilde ifadesini bulur.

2 Tekke ve dergâhlardaki yaşam ile ilgili: “Tekkelerin büyük çoğunluğunun geniş arazileri mevcuttu. Örneğin Elmalı Abdal Musa Tekkesi'nin otuz kırk bin dönüm arazisi vardı. Hacı Bektaş Dergâhı'nın 200 bin dönüm toprağı bulunuyordu. Bu araziler derviş ve muhibler tarafından işleniyordu. İhvan gündüz şevk ile dünya işine gece aşk ile ahiret işine koyturuyordu. Böylece iş içinde eğitim yapılıyor ve herkesin yirmi dört saatlik yaşamı herkes tarafından denetleniyor, bu otokontrol yöntemi ile İnsanla Tanrı arasındaki perdeler birer birer yıkılıyordu.” Bektaşi tekkelerinin dağılımı ve ekonomik işlevi ile ilgili şu yapıt, alanında ilk olma özelliğini hâlâ korumaktadır: Suraiya Faroqhi, Anadolu'da Bektaşilik, Simurg, İstanbul 2003. Kitabın Almanca aslı 1977 yılında çıkmıştır. Türkçe çevirisi için giriş ve sonuç bölümleri genişletilmiştir.

Konunun tarihsel boyutunu daha da genişletmemek için³, süremizin de az olmasından hareketle Bektaşî tekkelerinin günümüzdeki toplumsal işlevine gelmek istiyorum. Çünkü, adı ister zaviye, ister tekke isterse de dergâh olsun, bu mekânların görmüş olduğu hizmetin birçoğu demokratik laik bir toplumda, artık başka kurumlar tarafından üstlenilmiştir. Bu da işin doğası gereği çok doğaldır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nde tekke ve zaviyeler 677 Sayılı Yasayla yasaklanmıştır.

Bektaşiler açısından bunun hiçbir sakıncası yoktur, çünkü Bektaşilik her şeye karşın yürütülmekte, uygulanmakta ve kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Şöyle ki:

Eskiden, nasıl tekke ve dergâhlar, halifebaba veya babalar tarafından yönetiliyor idiyse, günümüzde de halifebabalar ve babalar vardır. Her bir babanın evi, Bektaşî canlar için dergâh düzeyindedir. Hiçbir Bektaşî can, bir babanın evine eli boş gitmediği gibi, oradan da boş dönmez. Babaların evinde yine sofralar kurulur, usulü erkânınca lokmalar yenir, demler alınır ve muhabbetler edilir. Hizmet görülecekse, baş okunacaksa ya da Sultan Nevruz gibi özel nedenlerden dolayı kutlama yapılacaksa meydanlar açılır. Tabii meydana eskiden beri olduğu gibi özel tören giysileriyle girilir ve meydana nasiplilerden başka hiç kimse alınmaz. Meydan giysileri, çok özel nedenler hariç, meydanın dışında kesinlikle giyilmez; zahirilere (yani Bektaşî olmayanlara) gösterilmez. Bektaşiler, boyunlarında asılı olan ve gömleklerinin altında sakladıkları teslim taşlarını sadece ve sadece Bektaşilikle ilgili etkinliklerde gömlek dışına çıkarırlar. Ki bu da zorunlu değildir, bu türden etkinliklerde teslim taşıını isteyen gömlek altında içerde, isteyen gömlek üstünde dışarda taşıyabilir.

Bir Bektaşî için meydan, ibadet yeridir; buna kutsal tören⁴ diyebiliriz; meydan sonrası kurulan muhabbet sofrası ise, eğitimidir; buna da kutsal şölen adı verilebilir. Gerek meydanda olsun; gerekse muhabbette, herkes mertebesine göre yer alır; ev (dergâh) sahibi baba meydanı ve sofrayı/muhabbeti yönetir. Herkes usulü erkânınca ne yapacağını bilir, bilmiyorsa öğrenir ya da ona tarik-i nazenine uygun bir şekilde öğretilir. Meydan ve muhabbetlerde herkes birer cândır; canlar arası herhangi bir ayırım gözetilmez.

Bektaşî tekkelerinde insanlara bilim öğretilir. Bu bilim bizim okullarda okuduğumuz bilim değildir. Bektaşiler o tür bilime zâhir ilmi derler ve zahir ilmini okuyanlara cahil gözü ile bakarlar. Ama asla onları küçümsemezlerdi. Bektaşî tekkelerinde ilmi ledün (Tanrı bilimi) okutulur ve insanın olgunlaşması (kemâle ermesi) sağlanır. Tekkelerde her akşam, günümüzde haftada bir düzenlenen muhabbet sofralarında Bektaşiler; İslamın ruhu ve özü

3 Dergâhlarla ilgili merhum Bedri Noyan Dede baba erenlerin, Ardıç Yayınları tarafından Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik başlığı altında yayımlanmakta olan külliyyatının 5. cildine başvurulabilir. Ankara Nisan 2002.

4 Günümüz Bektaşiliğinin kullandığı terminoloji için şu eserden yararlanılabilir: Belkas Temren, Bektaşiliğin Eğitimsel ve Kültürel Boyutu, Bektaşî Kültür Derneği Yayınları; 3. Baskı, Ankara 1998, s. 115 v.d.

olan tasavvufun en çapraşık sorunlarını, espriler, içkiler, şarkılar eşliğinde kavramaya çalışırlar. Bektaşiliğe göre, bu eğitimin yapıldığı muhabbetten, Muhammed'e yol gider. Bektaşiler uyguladıkları eğitimden başarılı sonuçlar almışlardır. Çünkü Bektaşi tekkesine geldiğinde okuması yazması olmayan insanların içinden, uluslararası ünü olan büyük ozanlar ve düşünürler çıkmıştır. Bunlardan birisi de Aşık Veysel'dir. [Şakir Keçeli]

Tebliğimi merhum Bedri Noyan Dede babamın, zikrettiğimiz eserinden bir alıntıyla bitirmek istiyorum.

"Bektaşilik, Müslümanlığın bütün niteliklerini kendisinde toplamış bir yol'dur. O, bütün insanları yüceltir, fakat yüceliği kişinin kendisine değil topluma yararlı olmasını ister. Onun yüceliğinin ölçüsü budur.

İnsanı benlikten uzaklaştırmak ister. O, bütün insanları engin bir özgürlüğe götürmek isteyen, insanın insana kul olmasını hoş görmeyen, Gerçek Dünya Cenneti yaratma Yol'udur. Bektaşilik, gerçekçidir, toplumdur, ilericidir.

Bektaşilik bir tarikat değildir. O, bir mezheptir, meşrebtir; Türk'ün İslamlık anlayışıdır. Onu tarikat gibi görerek, böyle değerlendirmek dar bir görüşe sapanmaktır.

Bu Yol, her kişi kârı değil, er kişi kâridir. İç anlamları sezen, olayları dışından değil içinden değerlendiren bir yöntem bilimidir. Sınırsız bir hoşgörü Hakikat'a ulaşma gayreti içindedir.

O, Allah'tan korkutmayı değil, Tanrı'yı büyük sevgiyle sevdirmeyi ve kendi içimizde duyurmayı anlatma yoludur." (c. 5, s. 398)

Dedebaba bundan sonra Üslür Selim Paşa yokuşunda bulunan dergâhta post-nişinlik yapmış olan Hayrullah Tacettin Bey'den şu beyti aktarır:

Tekkeler mesdûd diye ârif olan çekmez elem

Tekke-i ilm-i lâhut her zaman meftûhtur

Günümüz Türkçesiyle: "Tekkeler kapatılmış diye bilge olan kişi elem çekmez; Tanrı ilminin tekkesi her zaman açıktır.

Evet, tekkeler, dergâhlar bugün kapalıdır, yarın da kapalı olacaktır; ama Tanrı sevgisi yolu her zaman açık kalacaktır. Tüm dinleyicilere, ihvana ve cümle canlılara aşk u niyaz ederim. Dil bizden, nefes Hazret-i Hünkâr Bektaş Velî'den ola...

Ek Açıklama:

Nevşehir'e bağlı Suluca Karahöyük'teki Hacı Bektaş Velî kasabası Bektaşilik dünyası için önemli bir adrestir. Kuruluşundan bugüne kadar Dedebabalar bu adresteki dergâhta ikâmet etmişlerdir

Bektaşiliğin merkeziyle ilgili bilgiler, sayın Prof. Dr. Belkis Temren'in yukarıda andığımız, *Bektaşiliğin Eğitimsel ve Kültürel Boyutu* adlı eserinin 97-98. sayfalarında kamuoyunun bilgisine bilimsel bir çerçevede aşağıdaki biçimiyle sunulmuştur.

BEKTAŞİLİĞİN COĞRAFİ DAĞILIMI⁵

Horasan'da meyve veren Tasavvuf akımının, Anadolu'daki Türk topluluğunun ihtiyacına cevap verecek tarzda şekillenmesi sonucu, Hacı Bektaş Velî'nin önderliğinde ortaya çıkan eğitim yöntemi ve içeriği, ardalarınca "Bektaşilik" olarak adlandırılmıştır. Yakın çağ içerisinde bu tarz eğitim yapan kurumlar için ayrı bir isim kullanılmamış ve 'tarikat' adıyla anılmışlardır. Bu nedenle, Bektaşilik de, 'Bektaşî tarikatı' olarak tarihte kendini kabul ettirmiştir.

Öğretisinin temeli, "4 kapı 40 makam" olarak gösterilen Bektaşiliğin merkezini, kuruluş mekânı olan Hacıbektaş Dergâhı oluşturmaktadır. En üst makamın postnişinlik görevini üstlendiği bu dergâhta, bugün, Dedeabalık görevini sürdürmekte olan Doç. Dr. Bedri Noyan görev yapmaktadır.⁶

Bektaşiliğin merkezi olarak kabul edilmiş olan Hacıbektaş ilçesi'nde bugün, müze şeklinde kullanıma açık olan Hacı Bektaş Velî Dergâhı bulunmaktadır. Dedeaba adını alan, en üst makamı temsil eden bu dergâhın postnişini, Türkiye Cumhuriyeti tabiyetinde olmak ve Türkiye'de ikâmet etmek durumundadır.⁷

Günümüz Bektaşî liderleri, Dergâhların resmen kapatıldığı tarihlerde Dedeaba olarak görev yapan, Salih Niyazi Dedeaba'nın Arnavutluk'a göç etmek durumunda kaldığı ve giderken yerine Ali Naci Baykal Halifebaba'yı vekil bıraktığını bildirmektedirler. Türkiye'de tarikatlerin resmen kapatılması sırasında Bektaşilik müessesesini korumak amacıyla, zamanın Dedeabası 'Salih Niyazi

5 Kaynak: Belkis Temren, *Bektaşiliğin Eğitimsel ve Kültürel Boyutu*, Bektaşî Kültür Demeği Yayınları, 3. Baskı, Ankara 1998, s. 97-98.

6 Bektaşiliğin kuruluşundan bu yana "Hacıbektaş Dergâhı"nda postnişinlik yapan en üst makam görevlilerinin (sonraları Dedeaba olarak anılan makam) kronolojik listesi Ekler bölümünde verilmiştir.

7 Bu bilgi Dedeaba Bedri Noyan, Halifebaba Turgut Koca ve İlhami Güre Babaerlen tarafından ayrı ayrı doğrulanmış ve Dedeaba'nın T.C. tabiyetinde olması, Türkiye'de ikâmet etmesi ve Bektaşiliğin merkezinin Türkiye olması (Hacı Bektaş Dergâhı konusunda bize aydınlatıcı tarihi belgeler vermişlerdir. Bu belgeler arasında Salih Niyazi Dedeaba'nın Ali Naci Baykal Halifebaba'ya gönderdiği eski Türkçe mektup ve bu mektubun yeni Türkçe (yeni harflere) çevirisi bulunmaktadır. Bu mektup mürşidi tarafından diğer Dedeabalık evrakla (kıymetli evrak) arasında Bugünkü Dedeaba Bedri Noyan'a teslim edilmiştir. Dedeaba Bedri Noyan da bu evrakı aynen yeni harflere çevirmiş ve tarihi bir vesika olarak ileride Bektaşilik tarihine hizmet etmesi amacıyla saklamıştır. Bu evrakların orijinallerinden Dedeaba tarafından çoğaltılarak İlhami Güre Halife Babaerlen'e de bir kopyası gönderilmiştir.

Dedebaba' Arnavutluk kralı Zogo'ya, Bektaşiliğin merkezini Arnavutluk'a taşımak üzere başvurmuştur. Ancak, Kral Zogo'dan "Arnavutluk'ta, 'Halifebaba' sıfatıyla görev yapmasından memnunluk duyacaklarını, fakat, Dedebabanın Türkiye'de bulunması gerektiğini, Bektaşiliğin merkezinin Hacıbektaş'ta olduğunu ve dolayısıyla Türkiye sınırları dışına taşınamayacağını" belirten bir mektup aldığını, Türkiye'de Dedebabalığa vekâlet eden, Ali Naci Baykal Halifebaba'ya bir mektupla bildirmiştir. Böylece, Salih Niyazi Dedebaba "Halifebaba" sıfatıyla Arnavutluk'ta göreve devam ederken Vekili Ali Naci Baykal Halifebaba, Hacıbektaş Postnişini olarak "Dedebabalık" görevini Salih Niyazi Dedebaba'nın talimatı ve hayır dualarıyla devralır.⁸

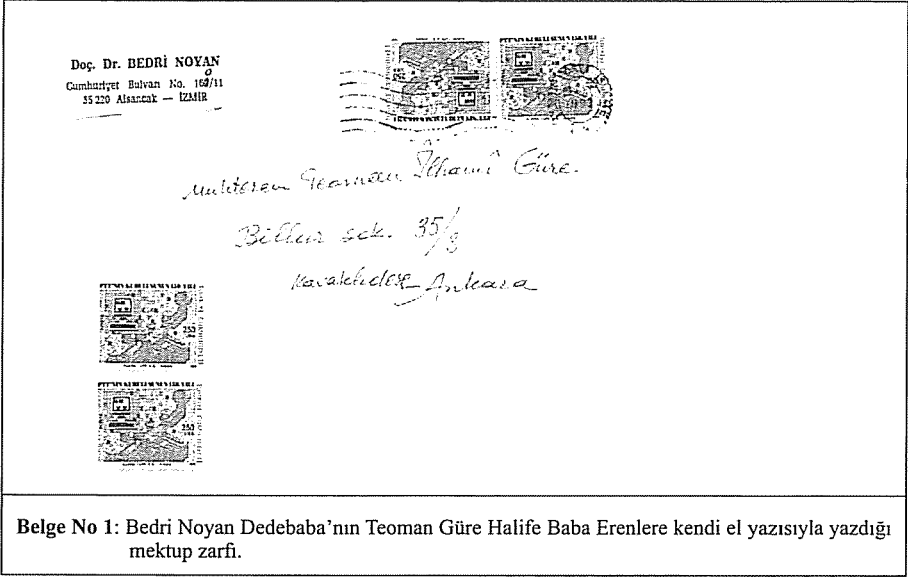
1925 yılında Türkiye'deki tüm tarikatlerin kapatılması kapsamı içinde, resmî olarak, Bektaşî dergâhlarının da faaliyetleri durdurulmasına rağmen, Bektaşîlerin eğitsel etkinlikleri evlerde sürdürülmüştür. Bunda, Bektaşîlerin kadın ve erkek eşdeğerliğine göstermiş oldukları özen nedeni ile Bektaşîliğin ailece benimsenmesinin kolay olması ve bu durumun aile bütünlüğüne katkıda bulunmasının önemli rolü olduğu belirtilmektedir.⁹ Hatta, bu konuda, "Her işte bir hayır vardır, inancındayız." Bu konuda da öyle olmuştur. Bektaşîliğin de diğer tarikatler kapsamında resmen kapatılmış olması, o an için şer gibi görünse bile, aradan geçen zaman süreci içinde hayırlı bir netice doğurmuştur.

Sayın Belkis Temren'in eserinde adı geçen yazışmalar, yerden tasarruf amacıyla yorumsuz olarak aşağıda sunulmuştur:

Sunulan tarihî belgeler, Sayın Teoman Güre Halife Baba'nın arşivinden izni ile alınmıştır.

⁸ Konuya açıklık getiren mektup ve tercümesi Bedri Noyan Dedebaba tarafından bize de gönderilmiştir.

⁹ Halifebaba Turgut Koca "Sohbet" kayıtlarından.

Doç. Dr. BEDRİ NOYAN
Cumhuriyet Bulvarı No. 160/11
35 220 Alsancak — İZMİR

Tarih: ..2.1.1992.

Muhterem Teoman Güre
Huzuruna;

Telefonla görüştük. Salih Niyazi Dede kalâmını Muhterem mevlânın müridi olan Şi'Naci banyal Dede kalâmına Arnavutluk'tan gazide 8 Nisan 1931 Tarihli mektup tarihini bir vesikadedir. Bu mektubun aslını, Fotokopisini ve lâtîn alfabesi ile okuyuşunu ekli olarak sunuyorum.

Tarihten önce koca baba ile görüştük. Sizin Haklarımızda bir talebi oldu. Hırsifet için müessesib buldum. Ankara'ya bir görüşümüzde yaparız.

Çün bizi selâm, Mahabbet sevgiler sunarım.
Bedri Noyan

Belge No 2: Bedri Noyan Dede Baba'nın Teoman Güre Halife Baba Erenlere kendi el yazısıyla yazdığı mektup

حرفه

محترم اولادم ناهج بل
سلام و چه دعایا صحت و عافیتکری چناه هغه تمن ابرم. بو طرفه
صحت و عافیتکری برکاتله. شئی اولاده دوه بابا ناهج باقارده لاطف
اتقال انیمه ابرم

قال توخو هغه بر استعما ابرم طریقت ابرم بو راه کی در راه
دوه بابا ناهج درام ابرم دوه بابا له و زین لور کورده آرنا دوه ناهج نقل
هغه ناهج ناهج دوه ناهج ناهج دوه ناهج ناهج دوه ناهج ناهج
شاه اولاده و بریند جوابه طوبی کینه ناهج ناهج دوه ناهج
صحت و عافیتکری برکاتله. عافیتکری برکاتله. عافیتکری برکاتله
ایضا دوه ناهج ناهج دوه ناهج ناهج دوه ناهج ناهج
کونک دوه ناهج ناهج دوه ناهج ناهج دوه ناهج ناهج
هغه بابا اولاده و طوبی ناهج ناهج دوه ناهج ناهج
بو سیدر که شکر کی اولادم یونی یافو هغه ناهج ناهج دوه ناهج

آرتیه اولاده ابرم دوه بابا اولاده مقدس و طوبی دوه ناهج ناهج
عهد و ناهج ناهج دوه ناهج ناهج دوه ناهج ناهج
اولاده ناهج ناهج دوه ناهج ناهج دوه ناهج ناهج
ایضا سلامیم عهد و ناهج ناهج دوه ناهج ناهج

العق

صالح نیازی بابا

Hiz. Salih Niyazi
teş: Turan Korcu
A. C. M. İ.

Belge No. 3: Merhum Salih Niyazi Dede Baba'nın Ali Naci Baykal Halife Baba Erer lere eski yazıyla yazdığı mektup

Huzur'a

Muhterem evlâdım Nâcî bey
Selâm ve hayır du'alarla sıhhat ve âfiyetinizi
Cenâb-ı Hak'tan temennî eylerim . Bu tarafta
sıhhat ve âfiyetimiz berkemâldir . Sizi orada
Dedebaba'lığa barakarak bu tarafa intikakal
etmiş idim.

Kral Zogo huzûruna bir istid'a ile mürâ-
ca'at ederek buradaki dergâhta Dedebaba'lığa
devâm ile Dedebabalık merkezini Türkiyeden
Arnavutluğa nakil husûsuna müsa'adelerini
istedim .

Şifâhî olarak verilen cevabta Tariyk-i
Bektaşiyyenin merkezi Türkiyede Kirşehir
Facibektaş kasabesinde dir . Hazret-i Pîr de
orada medfûndur . Hem tariyk-i Bektâniyyenin
ilerudenberi ta'kib olunsa an'anetî ve hem de
sair bazı sebeblerle Dedebabalık merkezinin
Arnavutluğa nakli münasib degildir . Siz
burada dergâhınızda bir Halife Baba olarak
vazife-i irşâdınızda devam ederseniz , buyruldu.

Bu sebebledir ki siz değerli evlâdına
bunu yazmağı münasib gördüm . Artık orada
esaleten Dedebaba olarak mukaddes vazifeyi
devâm ettirmenizi arz ve rica ediyorum .
Vazifeniz mübarek sa'yiniz meşkûr olsun.

Orada bilcümle ihvâna babagân ve der-
vişân ve muhibbâna selâm ile aşk-ı niyâz eder
selâmlar ederim Cümleye hayır du'alar ederim
8 Nisan 931

El-Fakıyr
Salih niyazi Baba

Mr .Sali niyazi
tege:Turan korce
Albani.

Belge No. 4: Belge 3'teki mektubun Bedri Noyan Dedebaba tarafından yapılmış çeviri yazısı.

GAZİLER BEKTAŞI DERGAHI

12 Temmuz 1993

Reşadetlu, Halife Sinan Vardi Babaerlere,

19 Temmuz 1993 tarihinde Amavutluk'ta düzenlemekte olduğunuz Bektaşî toplantısına ilişkin davetiyenizi aldık. Davet ettiğiniz için teşekkür etmek isteriz. Davetiyenizi aldığımız günün öncesine kadar bizler, sizleri bu toplantınızda yalnız bırakmamak için, herbirimiz, programlarımızda gerekli düzenlemeleri yapma aşamasındaydık. Amavutluk'taki kardeşlerimizle beraber olmak bizleri çok sevindirecekti.

Ancak, aldığımız davetiye bizleri çok şaşırttı. Böyle bir davetiyeye neden icabet edemiyeceğimizi tahmin edebilirsiniz. Baskılı rejim nedeni ile Bektaşî faaliyetleri Amavutluk'ta bir süre kesintiye uğramış bazı kayıplar vermiş olabilir ancak Türkiye'de Bektaşî düzeni tüm öğretisi örf ve ananelerıyla her zaman canlı tutulmuş ve konuyla ilgili gerekli çalışmalar sistemli ve kesintisiz olarak sürdürülmüştür.

Bektaşîliğe ilişkin bir konferans düzenleme girişiminiz son derece olumlu ve bizleri memnun edici iken, göndermiş olduğunuz davetiyeden anlaşıldığına göre, Bektaşîliğin ana şartlardan birinde hata yapılmakta ve organizasyon Bektaşî anayasasına ters düşmektedir.

Bildiğiniz üzere Bektaşî düzeninde bu şekildeki bir davet , tüm dünyada Bektaşîliğin tartışmasız başkanı, Kutb-ül Aktab Doç. Dr. Bedri Noyan Dedebabamızın himayesi altında yapılmalıydı. Ancak o zaman tüm dünyadaki Bektaşîlere yönelik bir toplantı hüviyeti kazanması mümkün olabilirdi.

Davetiyenizde kullanmış olduğunuz İngilizce tercümede " Dünya Bektaşî Merkezi" terimini kullanmanız asla mümkün değildir. Mühürde tercüme ettirebildiğimiz kadar " Amavutlukta Bektaşîliğin Dede Baba Makamı " yazılması da aynı derecede mümkün değildir.

Bildiğiniz üzere Bektaşîlik yüzyıllardan bu yana sisteme ve düzene sadakati nedeniyle günümüze kadar gelebilmiştir. Siz de bu sadakati içeren yemininizi 13 Ekim 1992 tarihinde Bedri Noyan Dedebabamız'dan Türkiye'de hilafet aldığınızda vermişsiniz. B. Noyan Dedebabamız tarafından Bektaşî düzenine uygun olarak Amavutluk'ta Tiran Dergahı Postnişinliğine getirildiğiniz keyfiyetli Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığınca yayımlanmakta olan "Bektaşîliğin Eğitimsel ve Kültürel Boyutu" adlı eserde de tespit ve ilan edilmiştir.

Gayet iyi bildiği üzere Dünya Bektaşîliğinin Merkezi Hacı Bektaş Veli Dergahı Postnişinliği makamıdır. Bu makam da Doç. Dr. Bedri Noyan Dedebabamız tarafından temsil edilmektedir. Bu makama gelecek kişiyi Bektaşî Halife Babaları, usulüne uygun bir şekilde özel yöntemleri ve seçim marifetiyle tespit etmektedirler. Bu ruhani makama devletin herhangi bir seçim yetkisi hiçbir zaman mevcut olmamıştır.

Sonuç olarak, Dünya Bektaşîliğinin merkezi adının Hacı Bektaş Veli Postnişinliği makamı haricinde herhangi bir tanımlama için kullanılması Bektaşî geleneğine kesinlikle aykırıdır.

Bu toplantınız Bedri Noyan Dedebabamız himayesinde yapıyorsa o zaman da, davetiyenizde Dedebabamızın mühürü yada adı bulunmalıydı.

Bildiğiniz gibi Bektaşîliğin ortak kullanım dili Türkçe'dir. Davetiyenizde ise Türkçe'ye yer verilmemiştir. Davetiye esasta Türkçe olup Amavutça ve İngilizce tercümelere bulunmalıydı.

Eğer organizasyonunuzun adı "Amavutluk Bektaşî Merkezi" olarak geçse ve davetiyenizde Türkçe metin bulunsaydı, bizler , sizleri gönül dolusu destek vermek ve Bektaşîlikteki gelişmeler konusunda sizleri aydınlatabilmek üzere kalabalık bir grup olarak gelmeyi düşünüyorduk.

Tahran Caddesi 18/8, Kavaklıdere 06170 ANKARA TÜRKİYE, Tel: 90 312 44571532

Belge No. 5: Gaziler Dergahı'ndan Sinan Reşat Bardi Halifebaba'ya yazılan mektubun 1. sayfası.

GAZİLER BEKTAŞI DERGAHI

12 Temmuz 1993

Davetiyenizin bu şekilde yayılmış olmasının kasıtsız bir hata olduğunu düşünmekteyiz. Bu durumun sizler tarafından Bedri Noyan Dedeababamıza ve tarafımıza yazılı bir açıklama ile bildirilmesi sonucu hata Bektaşiliğin sonsuz hoşgörüsü ile örtülebilecektir.

Bu mektubu size yazarken başta Bedri Noyan Dedeababamız ve Eryek Dergâhi Postnişini Turgut Hoca Halifebabamız olmak üzere altı (6) Halifebabamız 8 dervişimiz ve davetiyeyi gören Ankara, İstanbul ve Hacı Bektaş İlçesindeki tüm İhvanın hislerine tercüman olduk.

Tüm Dünya Bektaşileri adına Kutb-ül Aktab Doç. Dr. Bedri Noyan Dedeababa Erenlerimizin himmetleri üzerinizde ola.

Hazreti Pîr Hünkar Hacı Bektaş Velî Efendimiz ve Balım Sultan efendilerimiz destegirleriniz olsun.

Cümleden Cümleye

Hü Dost

İlhamî Teoman Güre
Halifebaba

Gaziler Derganı Postnişini / Ankara

Bu mektup Doç. Dr. Bedri Noyan Dedeababa Erenlerimizin talimatı ve Eryek Dergâhi Postnişini Turgut Hoca Halifebaba Erenlerimizin teşviki ile kaleme alınmış ve oranın tasdikinden sonra size gönderilmek üzere vazifelendirildiğim için tarafımdan düzenlenmiştir.

Belge No: 6: Gaziler Dergâhi'ndan Sinan Reşat Bardi Halifebaba'ya yazılan mektubun 2. sayfası.

Bitirirken

Yukarıda sunduğumuz belgelerden de anlaşılacağı üzere Bektaşiliğin merkezi hiç kuşkusuz Nevşehir ili sınırları içinde bulunan Hacıbektaş ilçesindeki Hazret-i Pîr'in medfun bulunduğu Asitane adıyla da nitelenen Pîr Evi'dir. Yüzerce yıllık an'anesine ve erkânnamesine göre Bektaşiliğin ruhani önderi bir tane olup Dedeababa unvanını taşır. Dedeababa, aynı zamanda Pîr Evi Postnişini'dir. Diğer bütün ülkelerdeki Bektaşiliğin en yüksek makamı (ki buna Arnavutluk da dâhildir), Baba veya Halifebaba sıfatını ve unvanını taşıyan bir Bektaşî tarafından temsil edilebilir.

Not: Buradaki belgeleri bize ulaştıran ve yayımlanması için gerekli izinleri alan Mehmet Temren (Adni) Halifebaba Erenlerime gönül borcumuz vardır. Hizmetleri Hakk katında kabul ve makbul ola.